

Bra att veta om de upphandlingsregler som började gälla 1 februari 2022

Den 1 februari 2022 började nya regler gälla för alla offentliga upphandlingar som understiger EU:s tröskelvärden och för vilka Sverige därmed själv får utforma bestämmelser.

(Länk till tröskelvärden: <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/troskelvarden-och-direktupphandlingsgranser/>)

Detta påverkar en stor del av de offentliga upphandlingarna. Hela 52 procent av de annonserade upphandlingar som genomfördes i Sverige år 2020 låg under EU:s beloppsmässiga tröskelvärden. Till detta kommer alla direktupphandlingar, det vill säga upphandlingar som inte behöver annonseras, och som också omfattas av de nya upphandlingsreglerna.

Syftet med de nya reglerna är att förenkla och skapa större flexibilitet. De nya reglerna är betydligt färre – kvar är endast sådana bestämmelser som ansetts nödvändiga för att dels ge ramar för upphandlande myndigheter och enheter, dels ge skydd åt leverantörer.

De nya reglerna har införts i följande lagar: lagen om offentlig upphandling (LOU), lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) och lag om upphandling inom försvars- och säkerhetsområdet (LUFS).

Det är ett kapitel för annonspliktiga upphandlingar och ett kapitel för direktupphandlingar. På detta sätt skapas ökad tydlighet och bättre överskådlighet i fråga om vilka regler som gäller i olika situationer.

De nya reglerna innebär huvudsakligen följande

Annonspliktiga upphandlingar

De nya lagreglerna finns i 19 kap LOU, 19 kap LUF och 15 kap LUFS.

Frihet att utforma upphandlingarna med beaktande av de grundläggande principerna

Reglerna ger ett stort utrymme åt de upphandlande myndigheterna att själva utforma upphandlingarna. Dock under förutsättning att de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna om likabehandling, icke-diskriminering, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande beaktas.

Kravet att använda ett visst upphandlingsförfarande, till exempel förenklat förfarande, har tagits bort. Upphandlande myndigheter kan därmed använda det upphandlingsförfarande de finner lämpligt. De kan även själva välja enligt vilka kriterier de vill tilldela kontrakt, så länge kriterierna är förenliga med de grundläggande upphandlingsprinciperna. Detsamma gäller grunder för uteslutning av anbudsgivare.

Den upphandlande myndigheten måste dock tydligt beskriva i upphandlingsdokumenten hur upphandlingen kommer att genomföras och hur tilldelning kommer att ske.

Upphandlingsdokumenten ska innehålla följande information

- Hur förfarandet ska genomföras
- Vilka krav som ska uppfyllas för att få delta
- Vilka minimikrav som ett anbud ska uppfylla
- Vilka tilldelningskriterier som ska användas och deras viktning/prioritetsordning
- Vilka kommersiella villkor och andra särskilda villkor som ska gälla under kontraktstiden
- De uppgifter som i övrigt är relevanta

Vissa skyddsregler för leverantörer finns kvar

Följande bestämmelser finns kvar även i de nya reglerna:

- Regler om att en grupp av leverantörer ska få delta i en upphandling.
- Regler om att en leverantör vid behov ska få återöppna andra företags kapacitet.

Dialog under pågående upphandling

Att dialog får ske är i sig inget nytt. Däremot införs nu en uttrycklig bestämmelse om att dialog (informationsutbyte) får ske mellan upphandlande myndighet och anbudsgivare i en pågående upphandling. Detta får avse rättelser av fel, förtydliganden och kompletteringar av anbudet eller andra inlämnade handlingar. Om en upphandlande myndighet tillåter en leverantör att rätta, förtydliga eller komplettera ska även övriga leverantörer ges motsvarande möjlighet. Dokumentationskrav gäller för den upphandlande myndigheten.

Direktupphandlingar

De nya lagreglerna om direktupphandlingar – det vill säga upphandlingar som inte behöver annonseras - finns i 19 a kap LOU, 19 a kap LUF och 15 a kap LUF5.

Beloppsgränserna för när direktupphandling är tillåtet höjs och slås fast i lag

Direktupphandlingsbeloppet för varor, tjänster och byggentreprenader har ökat något, till 700 000 kronor (LOU) respektive 1 200 000 kronor (LUF och LUF5).

För välfärdstjänster, sociala och andra särskilda tjänster har beloppsgränsen höjts betydligt mer. För sådana tjänster får direktupphandling användas om upphandlingens värde understiger tröskelvärdet, det vill säga i dagsläget cirka 7,8 miljoner kronor (LOU) respektive cirka 10,4 miljoner kronor (LUF). Se vidare nedan under rubriken "Särskilda regler för sociala tjänster och andra särskilda tjänster".

Nytt sätt att beräkna direktupphandlingars värde

Den tidigare metoden att räkna samman alla direktupphandlingar av varor och tjänster av samma slag som den upphandlande myndigheten har genomfört under räkenskapsåret gäller inte enligt de nya reglerna. I stället ska en direktupphandlingens värde beräknas som det totala beloppet av kontraktet, inklusive optioner och förlängningsklausuler, dvs. samma metod som gäller för upphandlingar över tröskelvärdet. Lagregler finns om att en upphandling inte får delas upp för att kringgå bestämmelserna om annonserad upphandling.

Separata operativa enheter får beräkna eget värde

Reglerna innebär att om en upphandlande myndighet är indelad i separata operativa enheter, ska värdet av en upphandling få beräknas särskilt för en sådan självständig enhet. Detta gäller även vid direktupphandling.

Möjlighet att direktupphandla vid överprövning

Det införs en ny bestämmelse som ger möjlighet att under vissa förutsättningar direktupphandla under överprövning. Inköpet ska vara nödvändigt för att tillgodose ett angeläget behov, som uppstått på grund av att en upphandling eller ett avtals giltighet överprövas. För att direktupphandling enligt denna bestämmelse ska kunna ske måste inköpets värde understiga EU:s tröskelvärde. De kontrakt som direktupphandlas får inte ha längre löptid eller vara mer omfattande än vad som nödvändigt.

Särskilda regler för sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Välfärdstjänster omfattas inte längre av ett eget regelverk, utan samma regler gäller för samtliga sociala tjänster och andra särskilda tjänster, inklusive välfärdstjänster. Tjänster som berörs är exempelvis hälsovård och hemtjänst, men också hotell- och restaurangtjänster, anordnande av mässor samt juridiska tjänster. Vilka typer av tjänster som omfattas av reglerna om sociala tjänster och andra särskilda tjänster framgår av bilaga 2 till LOU och LUF.

För samtliga dessa tjänster kan direktupphandling ske upp till tröskelvärdet, det vill säga i dagsläget cirka 7,8 miljoner kr (LOU) och 10,4 miljoner kr (LUF).

När upphandlingar över tröskelvärdet genomförs för dessa tjänster gäller reglerna om annonserade upphandlingar i 19 kap, som beskrivits ovan.

Viss utvidgning av möjligheterna att reservera upphandlingar

EU-reglerna ger möjlighet att under vissa förutsättningar reservera upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster för specifika typer av organisationer som bland annat återinvesterar sin vinst. En bestämmelse om detta finns redan idag i LOU. De nya reglerna innebär att några ytterligare tjänstekategorier som finns i EU-direktivet inkluderas i bestämmelsen. Nytt är att en bestämmelse om reserverad upphandling även införs i LUF.

Läs mer om de nya upphandlingsreglerna på Upphandlingsmyndighetens webb!

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/nya-upphandlingsregler/>